

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/34
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.6.2024/47
Karar Numarası : 2024/529
Başvuran : M. Z. O.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
2- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Bingöl ve çevre illerde bulunan ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin Adalet Bakanlığınca uygun görülmediği, koşullu salıverilme taleplerinin kabul edilmediği ile barındığı ceza infaz kurumunda sosyal ve kültürel faaliyet düzenlenmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ailesi ve çocukları ile birlikte ikametgahının Bingöl ilinde bulunduğunu, maddi durumunun iyi olmadığını, yıllardır eşini ve çocuklarını göremediğini, Bingöl ve çevre illerde bulunan ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin Adalet Bakanlığınca uygun görülmediğini,

b. İyi halli olmasına ve yaklaşık beş yıldır hiçbir disiplin cezası almamasına rağmen şartlı tahliyesine bir ay kala tahliye süresinin İdare ve Gözlem kurulunca keyfi olarak uzatıldığını,

c. Kurumda hiçbir sosyal ve kültürel faaliyetin yaptırılmadığını iddia etmiştir.

3. Muhatap Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden 18/1/2023 tarihinde alınan yazılı görüş ve eklerinde özetle;

a. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 54'üncü maddesi ile 5/6/2015 tarihli ve 167 No.lu Genelge'nin 15'inci maddesinin ilgili fıkraları gereğince hükümlü/tutukluların gitmek istedikleri ceza infaz kurumlarından durumlarına uygun en az üç yeri ve nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul ettiklerini belirtir şekilde yazmış oldukları dilekçelerini, ceza infaz kurumu idaresi aracılığı ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderdikleri, nakil taleplerinin Genel Müdürlük tarafından değerlendirildiği, nakil taleplerinin Kurumla ilgisi bulunmadığı,

b. Kurum İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 14/12/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararında "*Hükümlünün karar tarihi itibarıyla; 5275 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 109'uncu*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

maddesi ve Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik uyarınca iyi hâlli olmadığına, 10/1/2023 tarihi itibarıyla koşullu salıverilmesinin uygun olmadığına, hükümlünün cezasının infazına bir süre daha ceza infaz kurumunda devam edilmesine ve hükümlünün durumunun 12/4/2023 tarihinde yeniden değerlendirilmesine” dair karar verildiği, hükümlünün bu karara karşı Bolu İnfaz Hakimliğine itiraz ettiği,

c. Kurumda barındırılan hükümlü/tutukluların sosyal ve kültürel etkinliklere katılımlarının Kurumda görevli psikolog, sosyal çalışmacı, öğretmen, vaiz ve infaz ve koruma memurları tarafından teşvik edildiği, Kurumda dönemsel olarak kurslar, seminerler ve konferanslar düzenlendiği, Kurumun yüksek güvenli olması, Kurumda çok sayıda ve farklı terör örgütlerine mensup hükümlü ve tutuklular ile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü olanların barınması, Kurum sohbet alanlarının sayısının sınırlı olması, hükümlülük/tutukluluk ayrımı, hasımlık durumları gereği diğerleri ile temas ettirilmemesi için hükümlü/tutukluların faaliyet alanlarına odada beraber kaldıkları hükümlü/tutuklular ile beraber çıkartıldıkları, faaliyet gruplarının sayısı arttığında Kurumun fiziki yapısının yetersiz kaldığı bu nedenle aynı havalandırmayı kullanan hükümlü/tutukluların birbirleriyle sohbet, açık halı saha, açık çim saha ile masa tenisi kursundan faydalandırıldığı,

ç. Kurum psikososyal servisi tarafından hükümlü/tutuklular ile buldukları çevredeki koşullarla ilişkilerinde güçlü olan kişilerin psikolojik ve sosyal ilişkilerini desteklemek amacıyla bireysel görüşmeler yapıldığı ancak grup çalışması ile salıverilme öncesi mahkum gelişim programı, intihar ve kendine zarar verme konusunda farkındalık programı, öfke kontrolü programı, sigara-alkol ve madde bağımlılığı kapsamında seminerlerin ise farklı odalarda bulunan hükümlü/tutukluların bir araya getirilememesi sebebiyle yapılamadığı, tutuklu ve hükümlülere Bolu İl Müftülüğünce görevlendirilen imam tarafından okuma yazma kursu, din kültürü ve Kuran’ı Kerim kursları verildiği,

d. Kurumda eğitim ve öğretim hizmetleri ve sosyal-kültürel faaliyetler yürütülürken merkezi yayın sisteminden de yararlandırdığı, merkezi yayın sistemi aracılığıyla verilen yayınların, hangi gün ve saatlerde yapılacağı hükümlü ve tutuklulara anons yoluyla duyurulmakta olduğu ve yayınların odalarda bulunan televizyonlardan takip edilebildiği, merkezi yayında 37 televizyon kanalının yayımının devam ettiği, bu kanallardan 2 tanesinin Digitürk sinema kanalı, 1 tanesinin Digitürk Lig TV ve diğer 1 tanesinin ise duyurular, ders yayını ve film için kullanıldığı,

e. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/3/2016 tarihli ve ... sayılı güvenlik tedbirlerinin artırılması konulu yazılı emirleri gereğince bahçe kapılarının güneş batmadan 2 saat önce kapatılması gerektiğinden zaman olarak sürenin azaldığı, hükümlü ve tutukluların hastaneye ve mahkemeye sevk edilmeleri ile avukat görüşlerine ve Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi yoluyla duruşmalarına çıkartılmalarının günlük olarak sağlandığı sebepleriyle Kurumda güvenlik zafiyetine uğratılmadan sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla Kurum İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 6/1/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararı ile “*Ocak ayında sadece aynı odada kalmakta olan veya aynı havalandırmayı kullanan hükümlü ve tutuklulara açık halı saha, açık çim saha, masa tenisi ve kapalı spor salonu faaliyeti açılmasına”* dair karar verildiği belirtilmiştir.

4. Muhatap Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün başvuranın talebi hakkında 7/4/2023 tarihli yazısında özetle; hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için 5275 sayılı Kanun’un 54’üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde “*İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması*” ifadelerine yer verildiği, bu nedenle nakil taleplerinin incelenmesinde; kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği kurumda bulunup bulunmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulduğundan her

talebin uygun değerlendirilemediği belirtilmiştir.

5. Başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle; başvuran şartlı tahliyesinin keyfi olarak engellendiğini, iyi hal değerlendirmesinde alt eşik puanının altında puan almasına rağmen bir defa iyi halli bulunduğunu ve bir defa ise iyi halli bulunmadığını diğer taraftan iyi halli olmasına engel uygunsuz bir davranış olmadığını iddia etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir;

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği,

b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,

d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,

e) Belli bir konuyu içerip içermediği,

f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir."

9. Mezkur Yönetmelik'in 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre;

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Aynı Yönetmelik'in 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenemez bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları

taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)’in amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları ve muhatap Kurumun yazılı görüşü ilgili mevzuat hükümleriyle birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

13. Başvuran, aile ve çocuklarının ikamet ettiği Bingöl ve çevre illerinde yer alan ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin reddedildiğini iddia etmiştir. Muhatap Genel Müdürlük, nakil taleplerinin incelenmesinde; kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği ceza infaz kurumunda bulunup bulunmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulduğundan her talebin uygun değerlendirilemediğini belirtmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) somut başvuruya benzer olayları özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelemektedir (bkz. AİHM, *Avşar ve Tekin/Türkiye*, B. No. : 9302/09 ve 49089/12, 17/9/2019, para. 62). Bu kapsamda, nakil talebine ilişkin başvurunun 6701 sayılı Kanun’un 9/1-i ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 48’inci ve 49’uncu maddeleri uyarınca Kurumun görev alanına girmemesi ve inceleme şartını taşımaması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır (TİHEK, B. No. 2022/273, K. No. 2022/499, 9/8/2022, para. 19-24).

14. 5275 sayılı Kanun’un “*Koşullu salıverilme*” başlıklı 107’nci maddesinin birinci fıkrasına göre; “(1) *Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekir.*”

15. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik’in “*Gelişimi puanlama esasları*” başlıklı 33’üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları uyarınca;

“(3) 31 ve 32 nci maddelere göre yapılan hesaplama sonucunda, gelişim puanı Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanın altında olan hükümlü hakkında; (...) c) Ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilme, işlemlerine yönelik iyi hâl kararı verilmez.

(4) İyi hâl kararı için gerekli olan ve Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanı aşamayan hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulunca bir araştırma yapılarak; bu durumun mücbir sebeplerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı ya da hastalık, yaşlılık, personel yetersizliği gibi makul bir nedeni olup olmadığı belirlenir. Makul bir nedenin bulunması durumunda, hükümlüye verilen gelişim puanının Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanı aşması şartı aranmaz. Bu hükümlü hakkında, mevzuatta aranan diğer iyi hâl kriterlerine göre değerlendirme yapılır.”

16. Başvuran, iyi halli olmasına ve yaklaşık beş yıldır hiçbir disiplin cezası almamasına rağmen şartlı tahliyesine bir ay kala tahliye süresinin İdare ve Gözlem Kurulunca keyfi olarak uzatıldığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum, İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 14/12/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararında; “*Hükümlünün karar tarihi itibarıyla iyi hâlli olmadığına, 10/1/2023 tarihi itibarıyla koşullu*

salıverilmesinin uygun olmadığına, hükümlünün cezasının infazına bir süre daha ceza infaz kurumunda devam edilmesine ve hükümlünün durumunun 12/4/2023 tarihinde yeniden değerlendirilmesine” karar verildiğini, hükümlünün bu karara karşı Bolu İnfaz Hakimliğine itiraz ettiğini belirtmiştir. Bu kapsamda, Kurumdan elde edilen bilgi ve belgelerden başvuranın iyi halli olmadığına ilişkin karar bulunduğu, karara karşı ilgili infaz hâkimliğine başvurduğu diğer taraftan koşullu salıverilmenin bir hak olmadığı, iyi halli olan mahpusların uygulamadan faydalanabileceği ve konunun kötü muamele kapsamında değerlendirilemeyeceği düşünüldüğünden başvuranın söz konusu iddiasının kabul edilmez olduğu anlaşılmıştır.

17. Başvuran, Kurumda hiçbir sosyal ve kültürel faaliyetin yaptırılmadığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum; Kurumun yüksek güvenlikli olduğu, hükümlü/tutukluların farklı suç türlerinden tutulduğu, mevzuat gereği çeşitli yasal zorunluluklar bulunduğu, Kurum sohbet alanlarının sayısının sınırlı olduğu gibi gerekçelerle hükümlü/tutukluların faaliyet alanlarına odada beraber kaldıkları kişiler ile beraber çıkartıldıklarını, faaliyet gruplarının sayısı arttığında Kurumun fiziki yapısının yetersiz kaldığını belirtmiştir. Kurumun barındırdığı mahpus profili, Kurumun yüksek güvenlikli olması ve Kurumda sağlanan etkinlik olanakları birlikte göz önünde bulundurulduğunda sosyal ve kültürel faaliyetlere aynı anda birlikte katılacak kişiler konusunda uygulanan sınırlandırılmanın hak ihlali oluşturmadığı değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/6/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

27.06.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : M. Z. O.
Karar Numarası : 2024/529

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmenin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>